

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . .	20 кор.
на пів року . . .	10 кор.
на чверть року . . .	5 кор.
на місяць . . .	1.70 кор.

За границю

на цілий рік . . .	16 рублів	або 36 франків
на пів року . . .	8 рублів	або 18 франків

Поводиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

«Сирець ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости, віра не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5¼ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під я. п. Домбровського (Хорунжого) в спеціальній місцеві в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламні неопечатані візні від порта. — Оголошення звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсланим» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 с. від стрічки.

Сумні позначки.

Два факти зворушили загальну опінію Австрії. Кожний здоровомислячий австрійський горожанин мусить ними огірчити ся. Бож ті події доказують ярко, що як-раз народности і круги, котрі завдяки Австрії найбільше зискали, найгірше віддячують си державі і династії. Тими двома сумними фактами є дискусія в угорськм соймі над підвиспенем цивільної лісти і відкрите бомб в гімнастичнім товаристві в Триєсті.

Звісно було, що угорська опозиція, на якій чолі стаяли такі визначні люди, як Банфі, Апоні і Польоні, предложене гр. Тіса на підвиспенне цивільної лісти о два мільони кор., хоче визискати против его правительства. Але ніхто не припускав, щоби се становишко довело опозицію до систематичної герострацкої роботи, до підриваня основних підвалин єдности відносин обох половин монархії. В дискусії над згаданим внесеном пос. Польоні на суботнішнім засіданю, під охороною посольської нетикальности, не тільки виступив з всякими рекримінаціями що до цивільної лісти, з критикою его організації і веденем фінансів, але втягнув до дискусії також і особу престоло-наслідника, архикнязя Франца Фердинанда та справу его морганатичного подружя і евентуального дальшого наслідства угорської корони.

Промова пос. П. є збіркою всяких замітів, які може і є популярні межи мадярськими шовіністами, але які не надавали ся до трактованя в поважній дискусії найвишого законодавчого тіла угорської держави. Тимбільше не було там місця на підношене престолонаслідних квестій, бо она вже була порішена в тій палаті волею знатної більшости і стала законом, обовязуючим всіх і по всі часи. Тож і гр. Тіса не вхлдив в полеміку з Польонім, а ограничив ся тільки на сконстантоване сего факту, що те, чим пос. Польоні хотів захитати, хотів представити як сумніве і похитне — те стоїть ясно і твердо не тільки в букві закона, але і почутю мадярського народа. Ціла правиця гучними оплесками дала вираз своєї однодушности з заявою президента міністрів.

Другим ще може прикрішим фактом є справа викритя бомб в Триєсті. І хотія пересвідчено ся, що управа гімнастичного товариства не була свідомо істнованя небезпечних орудий в укритю під будинком товариства. то всеж таки справа стоїть все отвором: хто спровадив ті бомби і уквив їх та против кого призначив їх. Не улягає квестій, що справцями були італійські іридентисти з кругів молодіжи, а їх скритоубийчий план був звернений против льо-ьяльно настроєних австрійських горожан, до яких зачисляє ся майже все міщанство Триєсту. Тільки завдяки Австрії Триєст зріс до світового, торговельного міста і італійські торговельники в Триєсті зовсім не бажали би собі прилученя до Італії, до чого очевидячки тягне іридентистична партия, рекрутуюча ся з напливового елементу з

полудневого Тиролю та науралізованих італійських підданих. Отже против тих «чорножовтих» Італійців найочивиднійше звернула ся злочинна рука, споряджуючи і укриваючи страшне орудие.

Отже еще раз належить піднести, що жадна з народностей не узискала в Австрії стілько національної самостійности і економічних користей, що сі обі наведені. Про Угорщину нема що і говорити: при повній своїй удільности, она уже і богатить ся соками Австрії, уміючи звільняти ся зі спільних тягарів, а застерігаючи собі всякі користи. Але також і Італійці в полудневім Тиролю, — хотія еще не мають університету — здобули повну автономію, свій виключний краввий язик, а Триєст, як ми вже піднесли, зріс і богатить ся коштом австрійських мільонів і торговельних взаємин. Тим то така чорна невдячність супротив вітчизни являє ся тим сумнішим проявом.

Школи на Русі.

I. Шкільництво на Русі до половини XVI. ст.

(Дальше).

З висказаного випливає, що школи на Русі були, бож свідчать о них не тільки памятники літописні, але і богатство памятників літературних, розширене віри християнської, котра обняла широкі простори Русі.

Що-до устрою шкіл і їх стану рижнять ся історики в поглядах. Одні на підставі світлого розвою літератури і книжної просвіти виводять, що Русь була засіяна школами, другі, як пр. автор Перестороги, задивляють ся більше скептично, опираючи ся на мові одного львівського братчика, висказаній на соймі 1598, що як Русини охрестили ся, тільки церкви будували, а не учили ся.

Середина є все найлучша і під сям зглядом треба єї держати ся, бож школи знаходили ся на Русі від Володимира до кінця XVI. ст.

По світлім розвою книжного письменства в домогоській добі наступає упадок літератури, розлад в державі, що свідчить також о упадку змагань просвітних і осередків просвіти с. є шкіл, що однак не свідчить ще о цілковитім зануку.

Найбільший упадок просвіти на Русі мож запримити в середині XVI. ст. Що до неграмотности в сім часі опирають ся на посланію новгородского архиепископа Геннадія до Симеона 1496—1501. Скликаний собор бажав зарадити сему упадку і опредлив, щоби святиники і діякони во всіх містах відкривали в своїх домах школи і приймали на науку діти «на ученіє грамоте и на ученіє книжного письма и церковного піня псалтырного и чтенія на лойного — всему, однимъ словомъ, сколько сами умѣють, ничто-же скривающе, но отъ Бога мзды ожидающе».

Церква старає ся зарадити сій неграмотности а змаганя єї не остались без наслідків.

Що в часі нападів Татар не упали цілком осередки просвіти на Русі, маємо документальні докази. В житю митрополита Петра, що родив ся на Волини в другій половині XIII. віку, кажець, що коли мав 7 літ, зачав ся учити. Був він сиротою, а на науку віддає его бідна крив-

нячка. З житя св. Стефана Махрицького дізнаємо ся, що в XIV. віці була школа в Київі.

Грамота князя Льва, сина галицького короля Данила з 8. марта 1301^г р. дана попам крилоскої, успеньської церкви, потверджує всі привілеї церкви і освободжує від світського суду всіх ігуменів, попів, їх синів, а також шкільників. Другий документ князя луцького і володимирского Любарта Гедиміновича, даний соборній володимирській церкві, не позваляє без їх відомости дидакалію основувати. З сего виходить, що школи були в XIV. ст. і учили в них світські люди, коли віддає їх під контролю єпископа.

З прилученем земель руских до Польщі і Литви не упали школи, а радше наоборот. Польська культура зачинаєть розширювати на Русі, повстають катедри і капітули на землях руских а при них і при костелах заводять римско-католицькі школи.

Основуване латинських шкіл визвало і православних до більшої запобігливости коло засновуваня і розширюваня шкіл. Уже се, що на литовській Русі мав руский язик значіне урядового, визвало потребу виученя ся рускої грамоти. Доволі широке розповсюднене грамотности є також доказом, що були і школи рускі, в котрих учились многі урядники, для котрих знане рускої мови і письмо було обовязкове. Особенности писаня рукописей XV. і XVI. віку (після Владимірова) свідчать о істнованю на Русі осібних шкіл письма. Грамотність духовенства в западній Русі піддержували і офіціальні розпорядженя декотрих єпископів, щоби всякий кандидат на святиника служив кілька літ учителем при тій церкві, при котрій хотів стати святиником. Монахи були також грамотні а монастирі були розсадниками просвіти, удержували школи, або занимались переписованем книг.

При киво-печерськм монастири була бібліотека церковно-богослужебних книг, збірників всякого рода і книг світських. Супрасльський монастир мав ще більшу бібліотеку. В 1557. р. було 129 книг, з них тільки 5 печатаних.

Можна вносити, що і дворянство було грамотне а немешче і міщани, бож вже сама управа міста після права магдебурского, а справи торговельні вимагали не тільки грамотности, але і шкільної науки.

Многі з Русинів виїжджають за границю, аби набрати висшої освіти а також многих уроженців міст руских подибуємо в академії краківській.

Що і між селянами були люди грамотні, котрі уміли читати і співати, о тім не можна сумніваться.

В першій половині XVI. ст. подибуємо вже многі школи приходські і монастирські. Король Жигмонт Август видав 155. грамоту і позволив ужити будинок в Красноставі на школу і на помешкане для святиника.

1567. р. повстала школа в Заблудові. Є грамота гр. А. Хоткевича, котрою обмисляє удержане для грамотного чоловіка.

В 1572. князь К. Острожский надає пусту землю Дмитрови Митуричу в Турові, аби місто платити за ню, служив і пильнував школи. О приходській школі в Куренці виленьської землі є згадка 1576. Каштелян брацлавський Загоровський убезпечив удержане дякови в Володимирі, аби учив діти. Обовязував також дяка до цер-

лини 1904 свої жертви отці Доброді: Питомці бурси 4 К, п. Марія Білецька 25 К, о. Ганицький з Рудна 10 К, п. Янкович зі Щирця 70 с, Н. Н. 50 с. Всім добродіям складає щирю подяку — Комітет бурси.

— Дрібні вісти. Маршалком повітової ради в Старім Самборі вибрано п. Стефана Созанського а єго заступником о. Євгена Козаневича. — П. Альфреда Єловицького, студента III року львівської політехніки, засудженого за участь в нападі на ректора кс. Фіалка, релєговано на все з львівської політехніки почавши від наближаючого ся шкільного року. — Стипендію в квоті 240 К річно з фондації ім. К. Глинецкої надало намісництво студ. III року прав Львови Дейницкому, порученому Ставропигійским інститутом. — П. Іван Демичук одержав на львівськйм університеті степенъ доктора філософії. — «Красивий ярмарок» на повиставовій площі у Львові продовжено до дня 24. с. м. — В Новім Торзі отворено нову польську гімназію. З початком шкільного року в осени буде I класа, а що року буде прибавати по одній класі. — До вступного іспиту до польської гімназії в Коломиї зголосило ся перед вакаціями 138 учеників, а між ними аж 75 жидів. — Коломуjska Gazeta доносить, що вночі на 13. с. м. хтось вибив вікна і порозбивав кулі в городці парохіального дому, в яким мешкає о. Семіонов. — Вінчане п. Теофіла Мирона Сас Ясеницького, судового адюнкта, з п-ною Володиславою Гордієвскою відбуде ся дня 2. серпня с. р. перед полуднем в катедрі св. Юра у Львові.

В кожній рускій хаті повинна бути на стіні мала всеї Руси-України, видана Р. Тов. ом педагогічним у Львові. (Величина : 75x59 мм). Коштує лише 40 сот. Молодїж при науці чи забаві все буде мати перед очима наглядний образ нашої великої Вітчизни.

Посмертні оповістки

— О. Юрій Гладилевич, почетний прилошанин перемискої капітули, парох-ювілят Хирова, упокоїв ся в суботу дня 16. липня 1904 о 6. год. вечером, в 88. р. життя, а в 61. р. святицтва. Похорони відбули ся ві вторник рано. В. с. п.

Телеграмп

з дня 19. липня.

Мушина. Міністер рільництва бар. Джіованеллі прибув ту вчера о 1. год. пополудни в товаристві новосандецкого старости Яроша, радника Сакена і звидів заряд скарбових дібр і лісів. Опісля поїхав міністер до Криниць, оглянув купелеве заведенє, а о 9. год. вечер вернув до Мушини.

Бакү. Лютує ту страшно холера і заберає денно по 900 осіб. Европейці утікають з міста.

Петербург. Губернатора Елисаветіола (на Кавказі), Андрєєва, застрелив мабуть якийсь Вірменин на проході. Убийник дав шість стрілів з револьвера і утік.

Надіслане.

Др. Мирон Вахнянин

лікар клініки львівского універс., б. лікар клініки проф. Лайдена в Берліні ординує у внутрішних недугах від 3—5 попол. ул. Академічна ч. 26. (мезанін).

ОКУЛІСТ

Др. ЯРОСЛАВ ГРУШКЕВИЧ

ординує при ул. Личаківській ч. 19 А від 11—12 і від 4—5.

Морелі

вибрані висплав в 5 клг. кошиках оплатно по 3 К 50 с. за побранем почтовим.

Прошу о вчасні замовленя

ІВАН СТЕРНЮК

купец в Заліщиках.

100(4-14)

В малому місточку, або в більшому селі

зараз прийме посаду громадского писаря, інтелігентний, жонатий Русин, котрий по тяжкій недужі мусить сеісти на провінції.

Зголошеня приймає Редакція «Руслана» у Львові, площа Домбровского ч. 1.

(9-10)

Александр Стефан — В. Щурат. УЧЕБНИК Французької мови

Часть I. Апробований для всіх середних женських шкіл.

Примірник оправлений в полотно 2 К 50 с. (на поchtову пересилку 15 с). Купити можна лиш в Рускім Інституті для дівчат в Перемишлі

Товариство «Просвіта» у Львові

підняло ся в сім році виданя, якого потреба для всеї нашої суспільности дуже діймаючо дає ся відбувати. Іменно під редакцією голви Товариства «Просвіти» проф. Юліана Романчука мають видавати ся твори наших найзнаменитших письменників в цілі їх спопуляризовани. Перша книжка, яко том I. «Рускої письменности», обнимающий твори Котляревского, Артемовского Гулака (межи ними і зовсім ще незнамі) і Гребінки, з портретами і короткими житєписами авторів вже появиля ся і продає ся в гарній оправі по 1 кор., в найгарнійшій оправі 1.50 кор. На пересилку поchtову долучити треба 30 сот. більше. Висплав ся тільки за попередним надісланем грошей або за побранем поchtовим (Nachnahme).

Повняк наклад вносить всего 3000 примірників, проте просимо спішити ся з замовленнями.

Детали можна в Канцелярії Товариства «Просвіти» у Львові, Ринок 10.

Розклад гоїздів залізничних обовязуючий від 1. мая 1904.

(Приїзд і відїзд поданий після середно-європейского часу).

Table with 4 columns: Time, Direction (Coming from Lviv / Going to Lviv), Station names, and Time. It lists train schedules for various routes including Krakow, Vienna, Prague, and other regional stations.

ПОЇЗДИ ЛЬОКАЛЬНІ.

Table with 2 columns: Direction (Coming from / Going to main station) and Time. It lists local train schedules for routes like Broukovich, Yanova, and Shyrcya.

TOVAPИCTBO BЗAЇMHOГO KPEДИTУ „Джїстер“ стоваришенє зарєєстрованє в обмежєнєм порукою у Львові, ринок ч. 10, дїм „Просьвїти“. ЧЛЕНАМИ ТОВАРИСТВА можуть бути тільки обезпечєні трєвало в „Джїстрі“ від огню Членський удїл 50 К можнє аложити в ратах; висовє 2 К. ЧЛЕНИ ТОВАРИСТВА можуть ватигати ПОЗИЧКИ нє 6% за предложєнєм відповідної гин теки або поруки; сплату більших позичок розкладає на 10 літ. ПРИ ПАРЦЕЛЯЦІЯХ і иншім купнї смїлї нехай куруючі звертають ся за позичками до „ДЖІСТРА“. ВКЛАДКИ ЩАДНИЧІ приймає Товариство на 4%.

З ЧИСТОГО ЗИСКУ дістають члєни дивідєнду від удїли а часть зиску призначає ся на добродїїчї цілі; дотєпер зарєєвало на церквї, бурсї, школи і т. п. 18 385 К.

Стан 31. ма 1904:

Table with 2 columns: Category (Вклады, Удїли, Фонди резервовї, Позички, Цїнні папєри) and Amount (1,698,746 К, 115,947 К, 23,522 К, 1,403,472 К, 506,994 К).